

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّآلِ مُحَمَّدٍ وَّعَجِّلْ فَرَجَهُمْ

ضمیمهٔ دین و زندگی (۱)

تمامی رشته‌ها - ویژهٔ اهل سنت

پایهٔ دهم

دوره دوم متوسطه

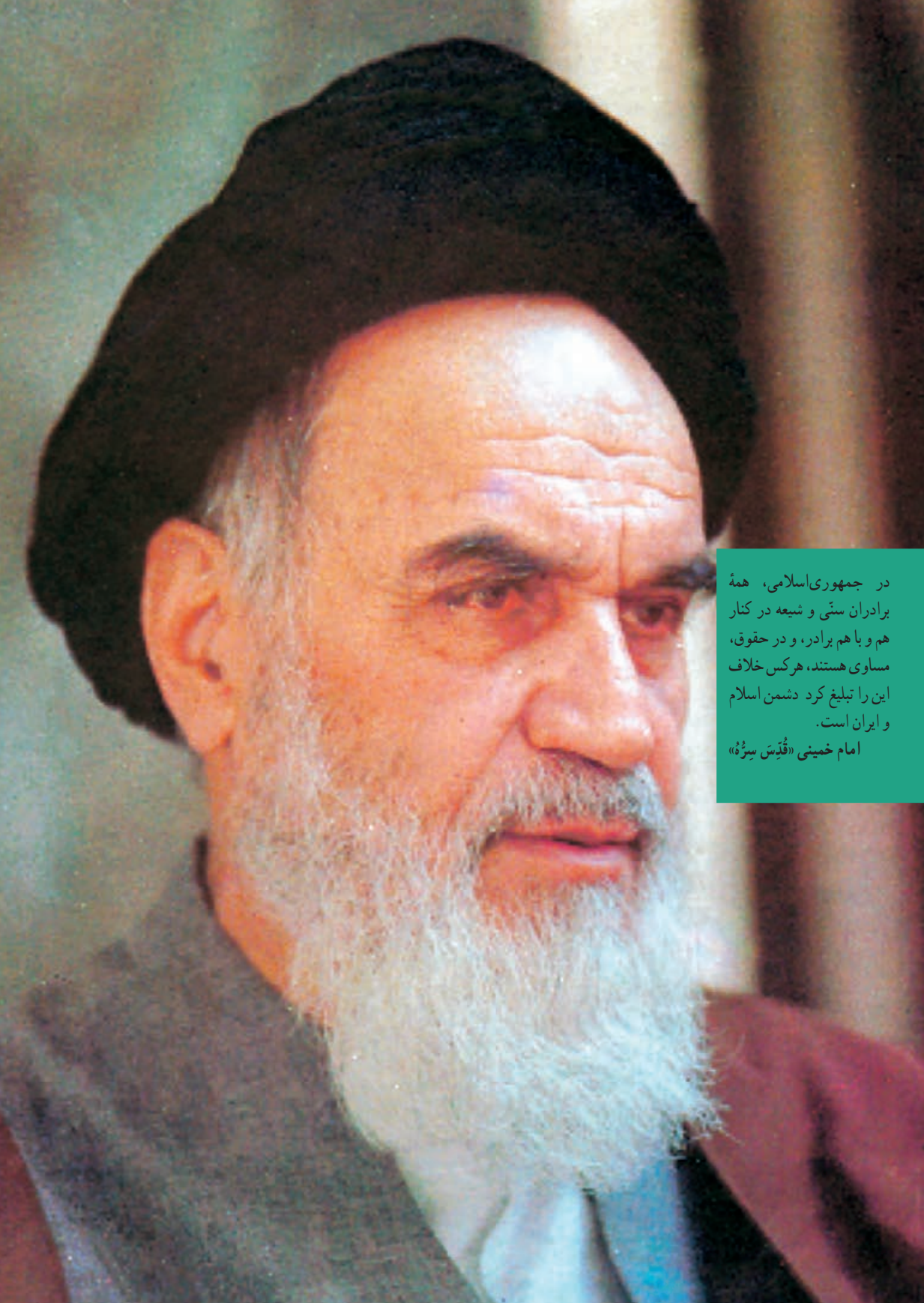
وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب:	ضمیمهٔ دین و زندگی (۱) ویژهٔ اهل سنت - پایهٔ دهم دورهٔ دوم متوسطه - ۱۱۰۲۳۸
پدیدآورنده:	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف:	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف:	عزالدین حسینی، خالد نویدی، مولوی نذیر احمد سلامی، معد مردوخی و حیدر الماسی (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری:	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
نشانی سازمان:	تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شمارهٔ ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن: ۸۸۸۲۱۱۶۱-۹، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وبگاه: www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران تهران: کیلومتر ۱۷ جادهٔ مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارویخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵، دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی: ۳۷۵۱۵-۱۳۹
چاپخانه:	شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»
سال انتشار و نوبت چاپ:	چاپ سوم ۱۳۹۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس‌برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع، بدون کسب مجوز از این سازمان ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

شابک ۹۷۸-۹۶۴-۰۵-۲۰۲۲-۲

ISBN: 978-964-05-2022-2

در جمهوری اسلامی، همه
برادران سنی و شیعه در کنار
هم و با هم برادر، و در حقوق،
مساوی هستند، هرکس خلاف
این را تبلیغ کرد دشمن اسلام
و ایران است.
امام خمینی «قُدَس سِرُّهُ»

پیشگفتار

سخنی با دبیران و دانش‌آموزان

دبیران و دانش‌آموزان عزیز کتابی که هم‌اکنون در دست دارید شامل مطالب ضروری مربوط به اصول و فروع دین از دیدگاه علما و فقهای اهل سنت و احکام ویژه این مذهب است. مطالب این کتاب به جای بخش‌های اختصاصی کتاب دین و زندگی (۱)، برای دانش‌آموزان اهل تسنن تدریس می‌گردد. از آنجا که در کشور اسلامی ما، گروهی از دانش‌آموزان اهل تسنن در احکام و فروع دین پیرو مذهب امام ابوحنیفه و گروهی دیگر پیرو مذهب امام شافعی می‌باشند، از این رو، در کتاب درسی در موارد اختلاف، احکام بر مبنای نظرات فقهای هر دو مذهب بیان شده است.

نکته قابل توجه در اینجا این است که اختلاف نظر مجتهدین و ائمه مذاهب در مسائل فرعی و احکام، هرگز نباید موجب تفرقه و جدایی میان مسلمانان گردد. اختلاف نظر علمی و بحث‌های بدون تعصب و تنگ‌نظری برای روشن شدن حقیقت، کاری نیکو و پسندیده است. علما و روشنگران دینی باید بدون توجه به وسوسه‌های دشمنان اسلام و سخنان متعصبان جاهل، با دیدگاهی وسیع و سعه صدر به قرآن مراجعه نمایند و با توجه به آیه شریفه «فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ»^۱؛ اختلاف‌ها و درگیری‌های خود را با توجه به قرآن و سنت حضرت رسول حل نمایند.

تکمیل احکام^۱

در سال‌های قبل آموخته‌ایم که برای انجام نماز لازم است بدن و لباس ما پاک باشد و در صورتی که به یکی از نجاسات آلوده شد، باید قبل از نماز ظاهر گردد. بنابراین لازم است که هر مسلمانی نجاسات را بشناسد و راه پاک کردن اشیای نجس را بداند. توجه کنید که :

نجس یعنی ناپاک. در فقه اسلامی نجس یعنی چیزی که مانع صحت و درستی نماز است. به طوری که اگر نجاست با بدن یا لباس نمازگزار یا محلی که در آن نماز به جا می‌آورد، تماس داشته باشد، آن نماز صحیح نیست.

برخی از نجاسات عبارت‌اند از :

۱- تمامی مشروبات و مایعات مستی‌آور.

۲- سگ و خوک

۳- مردار، یعنی هر حیوانی که بدون ذبح شرعی مرده باشد. در نجس بودن مردار فرقی بین حیوانات حلال گوشت و حرام گوشت نیست. البته مرده انسان همانند زنده‌اش پاک است و ماهی مرده نیز نجس نیست.

۴- ادرار و مدفوع انسان و حیوان

۵- هر بخشی از بدن حیوان که در حال حیاتش از وی جدا شود نجس است (البته مو و چشم حیواناتی که حلال گوشت هستند، از این موارد استثناء شده‌اند و نجس نیستند) ضمناً جزء جدا شده از انسان و ماهی نجس نیست.

۶- شیر حیواناتی که حلال گوشت نیستند، مانند الاغ و غیره. (باید دانست که شیر انسان

نجس نیست.)

تذکر : برای دانستن بقیه احکام نجاسات و تقسیمات آن و همچنین کیفیت تطهیر چیزهای نجس به کتب فقهی مراجعه کنید.

۱- این بخش جایگزین «تکمیل احکام» در درس «باری از نماز و روزه» می‌باشد.

احکام روزه^۱

۱ تعریف روزه

روزه یکی از عبادت‌های مهم اسلامی است که مسلمانان به نیت تقرب به خدا و اطاعت امر او، از طلوع فجر تا غروب خورشید، از کارهایی که روزه را باطل می‌کند (مفطرات) خودداری (امساک) می‌کنند. برای گرفتن روزه رمضان باید قبل از فجر (قبل از وقتی که هنگام ورود وقت نماز صبح است) نیت کرد. در مذهب حنفی صحیح است که برای روزه ماه رمضان بعد از طلوع فجر نیز نیت کرد، (البته تا نصف روز شرعی و روز شرعی یعنی از ابتدای برآمدن خورشید از صبح تا ابتدای غروب آن تا مغرب)؛ در مذهب شافعی نیت روزه رمضان باید قبل از وقت اذان شرعی صبح صورت گیرد. ولی در روزه سنت می‌توان بعد از طلوع خورشید هم نیت کرد (البته به شرطی که هیچ کدام از مفطرات روزه انجام نشده باشد.) و برای هر روز از روزهای رمضان نیز نیت باید تکرار شود.

۲ باطل‌کننده‌های روزه

ده چیز روزه را باطل می‌کند که از آن جمله است: خوردن و آشامیدن عمدی، مرتد شدن^۲، قی کردن عمدی و بیهوش شدن در تمام روز.

۱- این بخش جایگزین «احکام روزه» در درس «باری از نماز و روزه» می‌باشد.

۲- یعنی قطع پیوند با دین اسلام با اعتقاد، سخن یا عملی که نشان‌دهنده بریدگی از ایمان به اسلام است. اعتقاد مثل عدم باور به قیامت، سخن مثل انکار اسلام و عمل مانند تخریب مسجد البته نه به قصد تعمیر بلکه به قصد مقابله با اسلام.

با مراجعه به کتب فقهی، عبارات زیر را تکمیل کنید :

۱	اگر روزه‌دار سهواً چیزی بخورد یا بیاشامد، روزه‌اش .....
۲	اگر چیزی در لای دندان بماند و آب دهان روزه‌دار موجب بلع آن شود و روزه‌دار قصد بلع نداشته باشد، روزه ..... اما اگر عمداً بلع صورت گیرد .....
۳	روزه‌دار ..... دود سیگار و تنباکو و قلیان و مانند آنها را به حلقش برساند.
۴	اگر روزه‌دار، استفراغ غیر عمدی نماید، .....
۵	هر کس بیمار شود، حق ..... ولی بعداً باید .....
۶	انسان نمی‌تواند به‌خاطر ضعف، روزه خود را بخورد ولی اگر ضعف به قدری است که معمولاً نمی‌شود تحمل کرد، .....

۳ برخی دیگر از احکام روزه

- ترک کردن روزه، برای بیمار مباح است. البته پس از بهبود یافتن باید آن را قضا کند.
- هرکسی عمداً روزه را ترک کند گناهکار است و باید به درگاه فرمانروای عالم توبه کند و برای ترک امر فریادرس جهان از او درخواست بخشش کند و تا پیش از رسیدن رمضان آینده، روزه‌اش را قضا کند و هم برای این تأخیر، برای هر روز یک فدیة بدهد (فدیة یک روز، یک مدّ غذا است و هر مدّ در حدود ۶۰۰ گرم است).^۱

۱- الفقه المنهجي، صفحة ۹۲.

● سنت است روزه‌دار، روزه‌های رمضان را با تلاوت قرآن و خوش اخلاقی نسبت به عموم و احسان و نیکوکاری در حق نیازمندان و استغفار به درگاه خدای غفار و ترک بدگویی و لهو و لعب، سپری کند و شب‌ها را با نماز تراویح پرخیرتر نماید و در دهه آخر رمضان قیام لیل و تهجد را (خصوصاً در شب‌های فرد) دریابد.

● روزه گرفتن در روزهای دوشنبه و پنج‌شنبه، روز عرفه (برای کسی که مشغول انجام حج نیست) و دو روز تاسوعا و عاشورای محرم، و ایام البیض (روزهای سیزده، چهارده و پانزدهم هر ماه قمری) و شش روز از شوال (که بهتر است بعد از عید فطر و متوالی باشد) سنت است.

● روزه گرفتن در دو روز عید رمضان و قربان و ایام التشریق (سه روز بعد از عید قربان) حرام است.

۴ احکام مربوط به شخص مسافر

کسی که به سفر می‌رود، اگر شرط‌های زیر را داشته باشد، مستحب است روزه نگیرد و نمازهایش را شکسته (قصر) کند:

۱- سفرش مباح باشد و برای معصیت به سفر نرفته باشد. البته در فقه حنفی تفاوتی میان سفر معصیت و سفر اطاعت درباره جواز قصر و فطر وجود ندارد. جواز قصر نماز و جواز فطر روزه به‌طور یکسان شامل حال هر دو تا می‌شود.

۲- مسیر سفرش طولانی باشد. این مسافت^۱ در فقه شافعی حداقل ۸۳ کیلومتر و در فقه حنفی حداقل ۷۸ کیلومتر است.

باید توجه کرد برای مقیمی که روزه‌دار است و در اثنای همان روز سفر می‌کند، افطار کردن صحیح نیست مگر اینکه به‌خاطر سفر به مشقت بیفتد، به‌گونه‌ای که تحمل آن سختی معمولاً مشکل است، در این صورت واجب است که روزه‌اش را افطار کند.^۲

۱- الفقه المنهجي، صفحه ۸۰؛ این مسافت در اصطلاح فقها مسافت قصر، نامیده می‌شود.

۲- روزه گرفتن برای مسافری که مشقتی را به‌خاطر روزه در سفر تحمل نمی‌کند، صحیح و بلکه افضل است.